

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО ЗРІЛОЇ ОСОБИСТОСТІ В ШКОЛІ

Л. В. Полобок

Розглядається питання важливості послідовної реалізації особистісно-гуманного підходу до професійного самовизначення учнів, що полягає не лише у навчанні їх певного обсягу знань, визначеного стандартом освіти, а й розробці та впровадженні в освіту інноваційних умов розвивально-виховної та профорієнтаційної роботи на всіх етапах шкільного навчання.

Ключові слова: професійна орієнтація в школі, результативність навчання, управління знаннями, профільне навчання.

Полобок Л. В. Формирование и развитие социально зрелой личности в школе

Рассматривается вопрос важности последовательной реализации личностно-гуманного подхода к профессиональному самоопределению учащихся, состоящему не только в овладении ими знаниями, определенными стандартом образования, но и в разработке и внедрении в образование инновационных методов воспитательной и профориентационной работы на всех этапах школьного обучения.

Ключевые слова: профессиональная ориентация в школе, результативность обучения, управления знаниями, профильное обучение

Polobok L.V. Children Education at School is Their Preparation for the Reality of Life

This paper deals with the question of the importance of sequential implementation of personal and human approach in the area of the students' professional self-identification. This approach consists not only in teaching students a basic knowledge, defined by standards of education, but also in development and implementation of the environment for innovative education in the terms of educational and vocational guidance through the all stages of schooling.

Keywords: professional orientation at school, effectiveness of training, knowledge management, profile education.

Головна функція освіти – підготувати учнівську молодь до соціальних змін, адаптація до яких потребує самостійного оволодіння новими знаннями, уміннями самоорганізації навчально-трудої діяльності та відповідального позитивного ставлення до різного типу праці [7, с. 95].

Нам, педагогам, необхідно задуматися над тим, як долучитися до цього процесу і які зміни впроваджувати у свою роботу. Яким має бути нове суспільство? Які цінності та ідеали хочемо пропагувати? Яку людину прагнемо виховати? Ми навчаємо школярів мирно і творчо розв'язувати проблеми, шукати нову інформацію й робити висновки чи лише подаємо низку знань, які в майбутньому стануть зовсім не актуальними? Світ навколо нас постійно змінюється. Темпи змін зростають. Якими б актуальними не були знання, що ми їх даємо учням, за кілька років вони стануть застарілими. Чи ми вчимо дітей постійно вчитися в атмо-

сфері підтримки, довіри, заохочення і допомоги?

Хотілося б на ці питання відповісти ствердно. Суспільство вимагає безперервного навчання упродовж усього життя. Тому нам потрібні знання про те, як навчатися безперервно. До певних роздумів спонукає стаття Стефані Маршал / Stephanie Pace Marshal „Творення суспільства, що навчається, на межі ХХІ століття”. Її головну думку відображають слова: „Стоїмо перед потребою творити суспільство, яке вчиться і навчає, яке дає учням змогу керувати власним процесом здобування знань у прагненні до більшої дисципліни, згуртованості і складності” [7, с. 45].

Отже, школа, що керує знаннями, – це організація, у якій:

1. Усі вчителі беруть участь у постійному вдосконаленні, наприклад, у керованому самонавчанні.
2. Учителі здатні працювати в команді, поширюючи спільні знання.

3. Усі вчителі мають базові знання технологій навчання.

4. Учителі не тільки передають знання зі сфери своїх предметів, але, згідно з вимогами засад програми, навчають, як навчатися.

5. Кожен учень здобуває знання про те, як слід навчатися.

6. Учні вчать планувати власну працю, вивчають, які є джерела і способи здобування знань, пізнають техніки творчого мислення, вміють представляти знання, свої аргументи, знають техніку автопрезентації, заохочені і до самооцінювання результатів свого навчання.

7. Кожна дитина має задатки, кожна дитина прагне реалізувати свої здібності [6, с. 35].

Виходячи із цього, адміністрацією та педагогічним колективом Комсомольської гімназії ім. В. О. Нижниченка була визначена стратегічна мета – формування і розвиток соціально зрілої та творчої особистості.

Що для цього потрібно? По-перше, згуртований колектив однодумців, людей із високою культурою, спільними прагненнями. Основою формування іміджу успішності є положення:

- колектив має працювати по-новому, орієнтуючись на дитину, її особистісний розвиток;

- адміністрація має бути каталізатором усього нового, перспективного, уміти адаптувати всі нововведення для школи, мотивувати колектив на плідну роботу [5, с. 124];

- учень, який бажає здобувати знання по-новому, отримуючи ідеальні моделі засвоєння знань;

- батьки, які вибудовують і розуміють освітню траєкторію своєї єдиної і неповторної найкращої у світі дитини;

- соціум зі своїми помірними вимогами та постійною підтримкою творчих та обдарованих особистостей.

Здібності та задатки розвиваються й реалізуються за умови сприятливого зовнішнього середовища і сукупності внутрішніх потенцій.

Головна місія нашого навчального закладу – задоволення потреб кожної дитини у забезпеченні індивідуальної освітньої траєкторії розвитку і пізнавально-дослідницьких запитів.

Ось перелік ідей, на які спирається педагогічний колектив при реалізації визначених завдань і які формують гуманістичну філософію освіти:

- ідея індивідуально орієнтованого навчання К. Роджерса;

- ідея гуманізації освіти В. Сухомлинського;

- ідея самоактуалізації особистості А. Маслоу;

- ідея глобальної полікультурної освіти;

- ідея безперервної освіти упродовж життя;

- ідея профільної диференціації;

- ідея здорового способу життя;

- ідея співтворчості учасників освітнього процесу;

- ідея “школи життя” Ш. Амонашвілі;

- ідея діалогу культур, що походить від Сократа;

- ідея “філософії серця” (Г. С. Сковорода, П. Д. Юркевич, М. В. Гоголь).

Поєднувати науку і практику – це головна заповідь успіху. Навчальний заклад успішно працює у трьох Всеукраїнських експериментах та проєкті «Успішний вибір професії» (кер. – професор Неонілла Антонівна Побірченко, Інститут педагогічної освіти й освіти дорослих НАНП України, директор) та є першою і єдиною школою у Полтавській області, яка підтримала експеримент “Формування загальнокультурних компетентностей учнів основної та середньої школи у процесі викладання інтегрованих курсів “Мистецтво в 1–8 класах” та “Художня культура в 9–11 класах” (наук. кер. Л. М. Масол). З 2006–2007 навчального року в гімназії ім. В. О. Нижниченка впроваджується технологія психолого-педагогічного проектування особистісного розвитку гімназиста (автор: кандидат психологічних наук В. О. Киричук), створюється система, яка об’єднує всі структурні елементи життєдіяльності навчального закладу.

Виходячи з цього, гімназія продовжує роботу над упровадженням профільного навчання. За вибором учні поглиблено вивчають українську мову, літературу, історію, англійську, французьку, німецьку мови, математику, фізику, правознавство.

Для отримання культурологічних знань викладаються художня, світова культура, художня культура України, художня праця, образотворче мистецтво, етика.

Уже 15 років у гімназії діє МАМ (мала академія мистецтв), яка дає змогу дітям розвивати творчість у різних жанрах.

Члени МАМ є переможцями конкурсів “Веселка”, “Дніпрова хвиля”, “Квітограй”, “Таланти твої, Полтавчино!”.

5-й рік команда гімназистів посідає перше місце за кількістю переможців у міських предметних олімпіадах. Наші учні є переможцями обласних предметних олімпіад та конкурсу-захисту науково-дослідних робіт МАН. Уже шостий рік учні гімназії стають переможцями Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН (українська література, мистецтвознавство, англійська мова, українське народне мистецтво).

У гімназії в 2013-2014 навчальному році навчається 1 102 учні у 41 класі.

Кожен варіант навчального плану у 5–11 класах розроблений і реалізується згідно з нахилом класу та індивідуальними здібностями учнів і включає обов’язкові та вибірково-обов’язкові предмети варіативної частини. Починаючи з восьмого класу, навчально-виховна робота диференціюється за трьома профілями:

- суспільно-гуманітарний;
- математичний;
- спортивний.

Кожен із профілів передбачає додаткове виділення часу на вивчення профілюючих предметів. Крім цього, працюють курси за вибором як профільного спрямування, так і загальнокультурного змісту.

Усі профілі готують випускників до вступу у ВНЗ, ліцеї України, а отже, до усвідомленого вибору професії.

Гімназія співпрацює з Інститутом проблем виховання АПН України (лабораторією художньо-естетичного виховання), Центральним інститутом післядипломної педагогічної освіти АПН України, Харківським національним аерокосмічним університетом імені М. С. Жуковського, Київським Міжнародним університетом.

Викладання на підготовчих курсах дає змогу подолати різницю між програмою з базових предметів школи та вищого навчального закладу. Особливо це стосується фізики та математики. Тому на заняттях ФМШ ХАІ вчителі фізики та математики викладання проводять за програмами ВНЗ.

Серед випускників 11 класів згідно із профілем продовжують навчання: 2010–2011 н. р. – 78 %; 2011–2012 н. р. – 79 %; 2012–2013 н. р. – 83 %; призерами обласних олімпіад є: у 2010–2011 н. р. – 5; у 2011–2012 н. р. – 7; 2012–2013 н. р. – 21 особа.

На нашу думку, дитина в школі повинна спробувати на практиці здобувати основи професій, що стануть у нагоді в дорослому житті. Зробити вибір шляхом спроб і помилок у стінах навчального закладу – це краще, ніж робити такий вибір, отримавши атестат про середню освіту. Відвідуючи заняття за обраною спеціальністю, у школі можна безболісно перейти з однією на іншу спробувати свої здібності у сфері. І, таким чином, зробити менше помилок у дорослому житті. На жаль, ми маємо лише 4 проліцензовані професії, але сподіваємося, що їх коло стане ширшим у зв'язку із запитом наших випускників.

Для учнів із підвищеною мотивацією до навчання в 10–11 класах вводяться різноманітні курси за вибором. Курси за вибором для профільної школи: психологія спілкування, розмовна англійська, ділова англійська, теоретичні аспекти літературознавства й основ журналістики, креслення, технології, краєзнавство, секретар керівника, установи, організації, оператор комп'ютерного набору, гувернер, фотограф.

Тільки особистість, яка оволоділа технологіями прийняття рішень, свободи вибору,

зможе адаптуватися до постійних змін, бути конкурентоздатною у європейському і світовому освітньому просторі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
2. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/651-14>
3. Положення про організацію навчального процесу за очно-дистанційною формою підвищення кваліфікації керівних та педагогічних кадрів в ЦППО АПН України. – К. : ЦППО, 2005. – 22 с.
4. Методичні рекомендації щодо написання дипломних робіт для студентів факультету менеджменту і психології / [уклад. Зайченко О. І., Іваненко С. Г.]. – К. : Міленіум, 2005. – 36 с.
5. Жерносек І. П. Науково-методична робота в навчальних закладах системи загальної середньої освіти : монографія / І. П. Жерносек. – К., 2000. – 124 с.
6. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : у 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. Шк., 1976. – Т. 1. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра. Методика виховання колективу. – 653 с.
7. Формула успіху : Профільне навчання: теорія і практика (за матеріалами Другої наук. сесії пед. колективу гімназії "Діалог" м. Києва) / Н. А. Побірченко (ред. кол.). – К. : Видавничий дім "Шкільний світ", 2005. – 95 с.

Цитувати: Полобок Л. В. Формування і розвиток соціально зрілої особистості в школі / Л. В. Полобок // Постметодика. – 2015. – № 2. – С. 12–14.

© Л. В. Полобок, 2015. Стаття надійшла в редакцію 19.11.2013 ■